

het werk nog alleen door commissie- en bestuursleden te laten doen. Opvoering van de samenwerking in de centra en verbetering van de contacten tussen de centra onderling en tussen de centra en het bestuur en zijn adviserende organen, worden in de bestuursvergaderingen dan ook steeds dringender onderwerpen van overleg. Indien niet het gehele Genootschap actief is, zou het op den duur onmachtig kunnen blijken te voltooien wat reeds werd voorbereid.

De opleiding van de huisarts, die nauw met het bovenstaande verband houdt, heeft zowel de aandacht van het hoofdbestuur van de Maatschappij, dat er een commissie voor instelde, als van het N.H.G.-bestuur, dat hieraan in het voorjaar van 1961 een conferentie wil wijden met deelnemers uit alle sectoren, die met de opleiding te maken hebben. Besloten werd vooraf een N.H.G.-bijeenkomst te organiseren voor intern beraad over de lacunes in de opleiding van de huisarts en over de mogelijkheden hierin verbetering te brengen. Het programma van deze bijeenkomst — (1960) huisarts en wetenschap 3, 277 — werd opgesteld en zal zo spoedig mogelijk worden gevolgd door een uitvoerige toelichting en motivering.

De medische studenten reeds vroeg in contact te brengen met het werk van de huisarts is een van de facetten van het opleidingsvraagstuk. Op enkele plaatsen in den lande werd hiermee intussen reeds een begin gemaakt, zowel individueel als georganiseerd.

Een assistentschap bij huisartsen is wellicht een andere, en zeer aantrekkelijke mogelijkheid om de opleiding van de huisarts te verbeteren. Het N.H.G.-bestuur besloot ook hiervoor een werkgroep op te richten.

Het is niet te gewaagd te veronderstellen, dat de Boerhaave-cursus 1960 mede de stoot heeft gegeven tot een niet onaanzienlijke uitbreiding van het aantal psychosomatische studiegroepen. De belangstelling hiervoor is duidelijk stijgende en van de activiteit van deze studiegroepen mag ook een stimulerende invloed worden verwacht op andere in de centra nog sluimerende potenties.

Voor de volledigheid zij nog vermeld, dat de behandeling in eerste aanleg van het concept van het huishoudelijk reglement van het N.H.G. een groot deel van deze vergadering in beslag nam, zij het niet het meest interessante.

P. den Duyn, secretaris

UIT DE CENTRA

Centrum Leiden

Een vorm van nascholing

Toen, nu bijna drie jaar geleden, het Nederlands Huisartsen Genootschap werd opgericht, werden de leden van dit nieuwe Genootschap in regionale afdelingen verdeeld, die centra werden genoemd. Er werden centrumbesturen benoemd en deze besturen kregen onder andere de opdracht hun centrum onder te verdelen in enige kleinere studiegroepen, die bijvoorbeeld maandelijks bijeen zouden kunnen komen, terwijl viermaal per jaar een vergadering van het gehele centrum moest worden georganiseerd. De bedoeling was, dat in de kleine studiegroepen bepaalde onderwerpen door de leden zelf in studie zouden worden genomen, terwijl op een centrumvergaderingen zoveel mogelijk door de leden voordrachten over hun werk zouden worden gehouden. Wie de voortreffelijke voordrachten van Van Lidth de Jeude en Hoogendoorn op het oprichtingscongres van het N.H.G. heeft bijgewoond, zal toegeven, dat toen inderdaad een goed voorbeeld werd gegeven hoe dergelijke voordrachten zouden moeten zijn.

Nu zijn we drie jaar verder. Het N.H.G. begint reeds enige bekendheid te krijgen, vooral ook door het uitgeven van zijn maandblad „huisarts en wetenschap”. In verscheidene commissies wordt ijverig vergaderd om de doelstellingen van het genootschap, de huisartsengeneeskunst op een meer wetenschappelijk niveau te brengen, te verwezenlijken. Maar hoe is thans het leven in de centra? Worden in alle studiegroepen eigen onderwerpen op wetenschappelijke wijze bestudeerd en worden op de vier jaarlijkse centrumvergaderingen wetenschappelijk verantwoorde voordrachten door huisartsen gehouden? Helaas geloof ik, dat deze vraag in het algemeen niet geheel bevestigend kan worden beantwoord. En dan doet zich

dit probleem voor, welke de oorzaken zijn, dat deze bij de oprichting van het N.H.G. zo hoog gestelde idealen nog niet in vervulling zijn gegaan.

Hoewel de moeilijkheden voor elk centrumbestuur enigszins anders zullen liggen, zijn er zeker ook gemeenschappelijke obstakels aan te wijzen. Daar is dan in de eerste plaats het gebrek aan tijd, de zogenaamde overbelasting van de huisarts. In het midden latende of deze overbelasting inderdaad bestaat, zal gebrek aan tijd de huisarts geen werkelijk belangrijke avond doen missen, veeleer zal de kwaliteit van de avond doorslaggevend zijn.

Natuurlijk zullen in de periferie afstanden, verkeersmoeilijkheden in de winter, waarnemingsmoeilijkheden en dergelijke een rol spelen. Maar het principiële probleem, dat de centrumbesturen hebben op te lossen, is wegen te zoeken, waarbij zowel in de studiegroepen als op de centrumvergaderingen eigen werk door en voor huisartsen tot stand wordt gebracht. Zo kunnen bijvoorbeeld studiegroepen zich, onder supervisie van een psychiater, gaan toeleggen op de integrale geneeskunde of men kan infectieziekten uitvoeriger bespreken, er gezamenlijk een onderzoek over doen (tonsillitis, mastitis); men kan een uitvoerige analyse over een symptoom doen (bijvoorbeeld hoofdpijn, door de studiegroep Nieuwkoop), of men kan trachten een beter inzicht te krijgen in de problematiek van het maagculcus (waarbij de enorme moeilijkheden om tot een goed onderzoek te komen de studiegroep Leiden duidelijk zijn geworden). Maar al deze zo mooi klinkende onderzoeken zijn niet altijd en niet door elke studiegroep te realiseren. Op de centrumvergaderingen kunnen de leden, die een uitgebreid onderzoek doen, daarvan verslag uitbrengen. Het centrum Leiden heeft het geluk gehad in Mulder en Van den Dool sprekers te hebben, die een uitvoerig verslag van hun onderzoeken over diabetes en urine-onderzoek in hun praktijk konden geven. Op een andere centrumvergadering heeft Van der Bijl een helder referaat gegeven over het proefschrift van Bos, getiteld: „Klinische vormen en epidemiologische gegevens betreffende infecties door het E.C.H.O. type 9 virus”, een prachtig specimen van wetenschappelijk werk, door een huisarts in de praktijk verricht. Bos heeft daarna zelf iets verteld over zijn werkmethode, die het hem mogelijk maakten, dit proefschrift te bewerken. Een andere centrumvergadering was gewijd aan de antropogenetica, door huisarts Bremer en de antropogeneticus Van den Bosch. Verder werd nog gesproken over de sterilisatie in de huisartsenpraktijk (Haasse), over prenatale zorg (Bots), over de problematiek van „huisarts en wetenschap” (Frese) en over het N.H.G., over het bestaan en de functies der verschillende commissies. De volgende centrumvergadering zal gewijd worden aan de revalidatie. Maar deze mogelijkheden bestaan zeker niet in alle centra, en het is zelfs te betwijfelen, of het centrum Leiden in de nabije toekomst dit zal kunnen blijven volhouden.

Ik geloof dan ook, dat men zal moeten blijven zoeken naar nieuwe vormen en methoden om de centra en studiegroepen tot bloei te brengen. In een gesprek met Den Haan opperde deze de mogelijkheid, op studiegroepbijeenkomsten telkens een vertegenwoordiger van een ander specialisme uit te nodigen; tevoren zouden de leden dan vragen moeten kunnen inzien, betreffende dit specialisme, vragen over moeilijkheden, die zij in de praktijk hadden ondervonden. Wij zijn deze methode begonnen met de gynecologie en obstetrie en hebben daartoe alle drie te Leiden gevestigde gynecologen en bovendien de hoofdassistent van de gynecologische afdeling van het Academisch Ziekenhuis uitgenodigd. De binnengekomen vragen werden tevoren aan de gynecologen toegezonden; deze hebben de vragen verdeeld en ieder van hen heeft zijn vragen op de avond kort beantwoord. Daarna volgde een uitgebreide discussie, waaraan alle leden van de studiegroep zeer enthousiast hebben deelgenomen. Deze avond werd een groot succes! Huisartsen zowel als specialisten waren opgetogen over het prettige contact, dat was gelegd. Gestimuleerd door dit succes hebben we vervolgens de drie keel-, neus- en oorartsen, daarna de combinatie van een neuroloog, orthopedisch chirurg en reumatoloog; daarna twee kinderartsen en een kinderspsychiater, daarop een vaatchirurg, hartspecialist en antistollingsspecialist op deze avond uitgenodigd. De volgende avond zal worden gewijd aan het

maagculus, waarbij een internist, een chirurg en een psychosomaticus zullen worden gevraagd.

Het is duidelijk, dat men door het maken van andere combinaties van specialisten een schier onuitputtelijke bron van mogelijkheden heeft. Deze avonden zijn een groot succes geweest en gebleven. Vrijwel alle leden van de gecombineerde studiegroepen Leiden en Noordwijk, ongeveer 25, waren steeds aanwezig. Dat hieraan herhaalde telefonische verzoeken voorafgingen, om de vragen binnen te krijgen en om aan de datum te herinneren, doet niets af aan het feit, dat de leden kwamen en bleven komen, omdat deze avonden hen bevielen en bleven boeien.

Het grote voordeel van deze avonden is, dat alle huisartsen actief worden betrokken in het te behandelen onderwerp, doordat ze er hun vragen voor moeten opstellen en aan de discussie daarover moeten deelnemen. In deze discussies, waarin beide groepen, huisartsen en specialisten, gelegenheid hebben hun specifieke opvattingen en moeilijkheden uiteen te zetten, leert men bovendien beter begrip krijgen voor elkaanders werk en problemen. Juist de aanwezigheid van verschillende specialisten tegelijkertijd, die elkander dan ook steeds aanvulden, en ieder hun eigen visie over het behandelde probleem gaven, was een waarborg voor een volledig en uitgebreide behandeling der vragen. Juist de vragen der huisartsen zorgden ervoor, dat de discussies zich bezig hielden met datgene, wat de huisarts in de algemene praktijk dagelijks moet weten en doen; een bespreking van de typische huisartsenmoeilijkheden, tezamen met specialisten, volkomen op gelijk niveau, werd zodoende op deze avonden bereikt, waarbij de specialisten als het ware werden gedwongen precies te zeggen, hoe zij, op de plaats van de huisarts, zouden hebben gehandeld. Kritiek van de zijde der huisartsen kwam hierbij steeds ten volle tot zijn recht, en van een zogenaamde teacher-pupil-relation was geen spoor te bekennen.

De leiding van de avonden berustte bij een huisarts — te Leiden de centrumvoorzitter — en de avonden werden gehouden ten huize van één der leden, hetgeen natuurlijk de sfeer zeer ten goede kwam. Dat de prestaties, die de huisartsen leverden, namelijk het inzenden der vragen, eigenlijk gering en weinig tijdrovend waren, moet eveneens als een voordeel worden beschouwd. Op deze wijze kunnen zij, zoals de Leidse avonden hebben aangetoond, met hun aandeel aan deze avonden blijven medewerken, ook al is de praktijk zeer druk. De keuze der specialisten en specialismen-combinaties is tot nog toe in hoofdzaak door het bestuur gedaan; de leden zijn opgewekt in de toekomst hiervoor nieuwe mogelijkheden te bedenken.

Een korte gestencilde beantwoording der vragen wordt op de avond aan de leden uitgereikt en naar een behoorlijk verslag der discussie zal worden gestreefd. Al zijn dan de hoogste idealen, die het N.H.G. zich bij zijn oprichting heeft gesteld nog niet verwezenlijkt, toch verdienen deze avonden stellig een plaats in het leven der centra en studiegroepen. Wanneer men op deze wijze per jaar acht tot tien specialismen de revue laat passeren, kan men zeker van een behoorlijke nascholung spreken.

April 1960

Dr. J. H. F. Lahr

JAARVERSLAG 1959 VAN DE LANDELIJKE STUDIEGROEP „PRAKTIJKVOERING”

De taak van de studiegroep werd in het jaar 1959 bepaald door twee hoofdpunten: a het uitbreiden van de oorspronkelijke opdracht van de studiegroep — het ontwerpen van een volledig registratiesysteem voor de huisarts — tot een bestuderen van de gehele praktijkvoering;

b het ontwerpen en organiseren van een tentoonstelling op het N.H.G.-congres 1959.

Om tot een uitbreiding van de gezichtskring van de studiegroep te komen diende eerst een aantal onderwerpen van het registratiesysteem te worden verwezenlijkt. De zwangerschapskaart, waarbij in het einde van 1958 vergeefse pogingen waren gedaan om tot overeenstemming te komen met het ontwerp van een andere groep, kwam in mei gereed. Dit ontwerp werd gedurende een jaar gratis ter beschikking van die artsen gesteld, die bereid waren na een jaar gebruik hun ervaringen aan de studiegroep mee te delen. Getracht zou

worden om in 1960 nogmaals een poging aan te wenden om met de andere groep samen tot een definitief ontwerp te komen.

Het rapport „Het opbergen van de werkkaart en de specialistenbrieven” — (1960) huisarts en wetenschap 3, 121 — kwam eveneens in mei gereed, waardoor een einde kwam aan de vele vragen, die het bestuur over dit onderwerp werden gesteld.

Het gebruik van de werkkaart bleek in het afgelopen jaar toe te nemen; aan het einde van het jaar waren bijna een half miljoen exemplaren verkocht. Ook de voorlopige zwangerschapskaart ondervond bevestigende belangstelling; ruim 4000 kaarten waren aan het einde van het jaar geleverd.

Inmiddels waren twee subgroepen gereed gekomen met een voorlopig rapport over geheel andere onderwerpen van de praktijkvoering. De subgroep Instrumentarium zond een rapport in, dat in de studiegroep werd besproken en aan het bestuur aangeboden. Ook de subgroep Sterilisatie bracht een voorlopig rapport uit — (1959) huisarts en wetenschap 3, 87 —. De zwangerschapskaart en het rapport „Het opbergen van de werkkaart en de specialistenbrieven” werd besproken in een algemene vergadering van de studiegroep in april. Hierdoor werd het contact met de leden van de studiegroep, dat ondanks het instellen van rondschrijfbrieven wel wat los was geworden, weer hersteld.

De werkzaamheden van de studiegroep werden in mei aanmerkelijk gewijzigd door het verzoek van het bestuur N.H.G. om in samenwerking met de tentoonstellingscommissie de organisatie van de tentoonstelling op het N.H.G.-congres 1959 te verzorgen. Gezien de korte tijd van voorbereiding werden de activiteiten van de studiegroep na deze maand vrijwel uitsluitend beperkt tot het voorbereiden van de tentoonstelling. De opdracht voor deze tentoonstelling luidde, het realiseren van een voor de huisarts geschikte praktijkafdeling. Al spoedig bleek dat het ontwerpen en inrichten van een gehele praktijkafdeling niet realiseerbaar was. Mede door het feit, dat het rapport „Instrumentarium” was gereed gekomen werd besloten zich in principe te beperken tot het ontwerpen van de grote lijnen van de gehele praktijkruimte, terwijl alleen de onderzoek- en de behandelkamer zouden worden ingericht. In de loop van de volgende jaren zouden dan de andere ruimten kunnen volgen. Door de tentoonstelling in elementenbouw op te zetten, werd de mogelijkheid verkregen in de loop van de jaren zo nodig het grondontwerp te wijzigen. Tevens bleek al spoedig, dat de eisen, te stellen aan een stadspraktijkruimte, nogal verschilden van die van een plattelandspraktijk, waarbij natuurlijk ook de accommodatie voor de apotheekhoudende arts niet in het gedrang mocht komen. Door het inschakelen van particuliere ondernemingen werd het mogelijk de vele financiële moeilijkheden, die ook na ruime steun van de L.H.V. bleven bestaan, te overwinnen. De tentoonstelling mocht zich op het congres in grote belangstelling verheugen. Zoals te verwachten was, kwam er nogal wat kritiek — gelukkig in opbouwende zin — waarvan bij uitbreiding van de tentoonstelling in 1960, een dankbaar gebruik kan worden gemaakt.

Na de tentoonstelling werd in december een ledenvergadering gehouden, waarin de tentoonstelling werd besproken. Op deze vergadering werd tot de oprichting van twee subgroepen besloten: een subgroep Apotheek, die zich zou moeten beraden over het ontwerpen van een ruimte voor de apotheekhoudende huisarts en een subgroep Spreekkamer, die de inrichting van de spreekkamer, die het volgend jaar aan de tentoonstelling zal worden toegevoegd, zou dienen te bestuderen. Tevens werd besloten in 1960 zo mogelijk ook de financiële administratie te voltooiën.

Zoals met de L.H.V. was overeengekomen, werd de tentoonstelling voor de afdeling Rotterdam der Koninklijke Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst in deze stad opgebouwd, alwaar ook een goede belangstelling werd getoond. Daar er geen vragen voor de tentoonstelling uit andere afdelingen kwamen en het bestuur het gevoel had dat de tentoonstelling nog wel wat al te veel een voorlopig karakter droeg om deze nu reeds het land te laten doorreizen, werd van expositie in andere plaatsen afgezien. De L.H.V. werd hiervan op de hoogte gesteld.

Behalve de twee reeds genoemde ledenvergaderingen werden